33863/P

TENTAMEN MEDICUM, INAUGURALE,

DE

VARIOLA.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOSEPHUS LITTLE, A. M.

HIBERNNUS,

Societatis phyſ. Edinen. ſocius honorarius, et præſes annuus.

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXX.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

Viris perilluſtribus,

GULIELMO CULLEN,

ALEXANDRO MONRO,

JOANNI HOPE,

JOSEPHO BLACK,

FRANCISCO HOME,

JACOBO GREGORY,

Artis Medicae in Academia Edinenſi

Profeſſoribus clariſſimis;

Et

ALEXANDRO STEPHENSON,

In Academia Glaſguenſi,

Artis Apollinaris

Profeſſori digniſſimo;

Suis praeceptoribus multum colendis:

Nec non,

Viro admodum Reverendo,

GULIELMO HENRY, A.M.

De Comber,

In Comitatu Dunenſi apud Hibernos,

Ingenio, ſcientia, et virtutibus,

Quotquot hominem et evangelii miniſtrum ornant,

Inſigni;

Hoc ſpecimen Academicum,

Animi beneficiorum memoris

Monumentum,

D. D. C. Q.

AUCTOR.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30383596

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

DE

VARIOLA.

DISSERTATIONEM de re medica more ſolito prolaturo, ut honores academicos rite conſequerer, ultro ſe mihi obtulit variola; ſaeviſſimus morbus, qui, partem generis humani haud exiguam quotidie depaſcens, aequo pulſat pede pauperum tabernas regumque turres.

Inter antiquiores, quorum ſcripta ad noſtra pervenerint tempora, Rhazes primus variolam dilucide depinxit; ille autem quodcunque de ea ſciverit ex ſcriptis Arabum ſe hauſiſſe fatetur. Nullum de variola auctorem legi merentem, praeter Sydenhamum, invenit Boerhaavius.

A In

In Europam advecta, et cum armis et commercio ejus pari paſſu progreſſa, pene per orbem terrarum cito vagata eſt.

Morbus hicce a celeberrimo Culleno, Praeceptore meo multum venerando, ſic definitur: ‘ Synocha contagioſa cum vomitu, et ex epigaſtrio preſſo dolore. Tertio die incipit, et quinto finitur eruptio papularum phlegmonodearum, quae, ſpatio octo dierum, in ſuppurationem et in cruſtas demum abeunt, ſaepe cicatrices depreſſas ſive foveolas in cute relinquentes.’

HISTORIA MORBI.

In diſcretam et confluentem, eruptionis ratione, variola apte dividitur. In illa, nimirum, puſtulae ſingulatim erumpunt, in hac, quaſi in unam coaleſcunt. Per aliquod tempus ſanitas labaſcit, et ſatis oſtenditur graviorem aliquam morbum inſtare.

Ab horroris et algoris ſenſu variola plerumque adoritur, quibus ſuperveniunt languor et ſopor. Hos excipiunt calor, ſitis, nauſea, et vomitus. Capitis, dorſi, epigaſtrii, ſi premitur, et lumborum

lumborum dolores, inteſtinorum angores, colicam mentientes, et dubia ſede vagantes, ſe comites ingratos praebent.

Nunc ſomno exterritus trepidat aeger, et multum jactatur. Delirium quoque ſaepe adeſt aliquando ferociſſimum, et oculi truces apparent.

Infantes haud raro epilepſia afficiuntur. Nunc pulſus creberrimi micant, et dolores ingraveſcunt. Tertio aut quarto die, a primo morbi inſultu, papulae erumpunt cum omnium ſymptomatum levamine. Maculae, primo vix eminentes, faciem, collum, et pectus obſident, et brevi poſt tempore ſupra cutem late diffunduntur.

Ab initio ſymptomata ad quintum diem ſaepe remittunt, et viciſſim exacerbantur. Quinto aut ſexto fere die, finitur eruptio, quo tempore papularum interſtitia rubent, et tota facies, praeſertim palpebrae, tument ; et paulo poſt partes extremae ſuo ordine tumeſcunt.

Quae primo maculae erant in puſtulas elevantur, et circiter diem octavum in juſtam altitudinem eriguntur, coloremque roſae Dameſcenae aemulant. Nunc primum eruptio in ſuppurationem abit, quae a ſuperioribus ad partes inferiores gradatim tranſit, febre comitante nunc majore nunc minore.

De

Die undecimo, inflammationis ſymptomata multum minuuntur, etiamſi in adultis ad ſudorem propenſio, et in infantibus diarrhoea, et plerumque copioſior urinae fluxus, obſervantur. Nunc craſſum pus flavumque, et quod juſtum vocatur, in puſtulis colligitur.

Quamprimum tumores ad manus et pedes pervenerint, ſaliva, prius acris et viſcida, mitior et tenuior fit.

Cruſtae papularum jam exſiccatae paulatim decedunt, cutemque levem ſed maculatam (rubentibus adhuc propter cuticulae tenuitatem baſibus papularum) relinquunt; brevi autem ad priſtinam elegantiam et candorem redituram. Sic curſum leniter plerumque et tuto abſolvunt diſtinctae variolae.

2. At longe aliter confluentes ſaeviunt, non ſine gravi vitae diſcrimine: Pleroſque enim, quos genus ſumme malignum invadit, e medio tollit.

Symptomata ſupra relata, ſed majori ferocia, et nova horrenda facie, ingruunt. Anxietas, jactatio, et vomitus, vel ſub morbi inſultum, magnopere urgent. Ægri, ſi erecte ſedere conantur, haud raro linquuntur animo. Pulſus arteriarum citatiores fieri pergunt, et febrem malignam intentant.

Citius

Citius fere erumpit variola cohaerens, ſed intervallis incertis, et cum nullo aut exiguo aegritudinis et febris levamine. Excipiuntur vero exempla a Mortono et Sydenhamo prolata, ubi tam tardis paſſibus puſtulae in ſuperficiem ſubrepſere, ut non ante diem quintum ſe in conſpectum dederint.

Symptomata, quae in diſtinctis leniter et cito curſum peragunt, in confluentibus perſtant diutius, et ſaepe veſpere ingraveſcunt; habent convulſiones quoque, in hoc genere, plus periculi, et infantes, ſaepe morbo accedente, ſubito e vivis rapiunt.

Haud raro ſpeciem eryſipelatoſam pre ſe fert variola confluens, et tota facies quaſi in veſicam generalem exſurgit. Si qua puſtulae ab aliis ſeparantur, nec in conicam figuram exſurgunt, nec baſi rubra circundantur, ſed pallidae, exſangues, et luridae apparent. Poſtquam erupere, modo evaneſcunt, modo iteratis vicibus emergunt.

In his, ſi quando, peracta eruptione, paululum remiſerint ſymptomata, inter ſuppurandum recrudeſcunt.

Confluentes periculi et malignitatis variae obſervantur, et inde varia nomina adeptae ſunt.

Chryſtallina,

Cryſtallina, ſanguinolenta, et verrucoſa audiunt; quibus Friendius ſiliquoſam addit, ſed forſan haec potius cryſtallini ſpecies.

In omnibus hiſce morbi ſpeciebus, praeter ſolita febris vehementis ſigna, plurima alia adſunt. Facies et collum magnopere tument, et, faucibus inflammatis, deglutitio difficilis fit. Diarrhoea quoque infantibus ſaepe ante eruptionem, et ſalivae effuſio, aetate provectioribus, immanius ſaeviunt. Jam ſputum viſcidum difficile excreatur, et non raro manus pedeſque antea tumidi ex improviſo detument. Eſt quoque ubi facies non prorſus tumet, ſed pallet ab initio morbi; res peſſimi ominis.

Calore fere aucto, et dyſpnoea ſuffocationis periculum ſecum ferente, opprimitur aeger. In hac ſpecie liquor nigri aut nigreſcentis caloris, et varie malignus, e puſtulis effunditur, et ſanguis colliquatus ex puſtulis, aut vaſis cutaneis, defluit, et ſaepe odorem foetidum ſubito ſpirat. Unde facile videre eſt, cur diarrhoea ſanguinolenta et mictus cruentus ſeſe oſtendunt.

Delirium, tendinum ſubſultus, pulſus exiles, debiles, et abnormes, extremorum frigus fere ſub articulum mortis obſervantur. Stridor dentium, coma, et ſuppreſſa urina, plerumque praenunciant

ant mortem. Tunc, ex liquoribus effuſis, nigrae aut fuſcae formantur puſtulae. Has cruſtulas decedentes, pulchritudinis omiſſae indicia dira excipiunt aliae atque aliae, per multos dies, donec, eroſa cute, foediſque cicatricibus corrupta decidit larva, et aeger pulchritudine plerumque mulctatus emergit.

Nunc nec color nec facies eadem. Jam reſorpta, et de novo circuitui commiſſa materies acris varioloſa, variis corporis partibus, non ſolum foeda ulcera, ſed et plures morbos chronicos, ſuo ex capite quoſque ſanandos, gignit.

Inde caecitatis, phthiſeos pulmonalis, dyſenteriae, diuturnae deſipientiae, fons. Ex alia parte autem, et feliciore eventu, tumores ſcrophuloſi, ophthalmia, paralyſis, et alii morbi a variolis amoventur, et optima temperies ſolidis conciliatur.

Puellulam octo annos natam teſtis oculatus ipſe novi, ſatis robuſtam, ut nobis viſa eſt, paralyſi ſubito correptam, ſequenti anno (ut memini) vim ſuam in eam exerens, a paralyſi ſanam praeſtitit variola. Sunt alia ſymptomata minus ſolita, quorum hiſtoriae, brevitatis ergo, non inhaerebimus.

DIAGNOSIS.

Primo inſultu, eandem pene faciem prae ſe ferunt morbi fere omnes acuti. Eſt autem differentia quaedam inter variolam et omnes alios. Spurium genus eſt, quod incautis veris mentitur; ſed quod vehementiam morbi illius nequaquam refert.

Hac ſpecie laborantes, die tertio ruptis veſiculis, omnino ſolita munia obire valent. Variolam ſaepe praenunciant convulſiones, veſpertinis horis magis feroces; convulſiones aliae poſt occaſum Solis fere miteſcunt et leniuntur.

Praeterea, accedente morbo, pulſus dicuntur eſſe aequabiliter conſtantes, et molles ab initio, nec haec mollitudo (ut aiunt) deſinit, vel in convulſionibus ipſis: Quod, ſi adhuc dubium fuerit variola inſtat, necne, aegrum ſymptomatis levare conandum eſt, donec eruptio ſcrupulum eximat.

Si jam variolae epidemice graſſentur, et aeger doloribus vexetur, quales ſolent variolae eruptionem praecedere, et ſi inter variolis affectos verſatus eſt, et morbum valde horreſcat, tunc raro appropinquantis variolae judicium fallit.

Eryſipelas

Eryſipelas et rubeola confluentes variolas prima facie multum referunt; qui vero eruptionis periodos et diverſas hiſtorias accurate perpendit, nullo negotio hos morbos diſtinguet.

Rubeolas comitantur tuſſis et raucedo, et oculi dolentes lachrymas effundunt. Eryſipelas potius tumor et rubedo, quam eruptio, parvum ſpatium primo obducit; poſtea totam pene faciem occupat, partes, poſt paulo relinquens, quas primum obſiderat, in alias tranſit.

Morbillis laborantibus non multa febris eſt, et cito cruſtae decedunt. Ex toto patet, accedentis variolae, hoc eſt, primi ſtadii ſolius, diagnoſin incertam et obſcuram eſſe.

CAUSA MORBI.

Seminii cujuſdam corpore innati, et contagionis concurſum ad morbum producendum neceſſarium eſſe, veriſimile videtur.

Qui ſemel vere variola laboraverint, ut opinantur nonnulli in arte clariſſimi, ad ultimum vi-

tae ſtadium a morbo immunes vivunt, nimirum, quia deeſt cauſa prima diſponens. Et, e contrario, variola nulli afficiuntur, niſi contagione corporibus ſuis prius admota. Variolae contagio cauſa aeſtimanda eſt. Hic forte locus eſt obſervationum quarundam de natura contagii.

1. In corpus impetum, aeſtivo tempore maximum, vernali minorem, brumali minimum, facit venenum varioloſum.

Haec vis contagionis periodica, quatenus a tempeſtate aut conſtitutione aëris pendet, nonnunquam videtur variari; ſed hic aëris ſtatus eſt nobis ignotus.

Minime denegandum vero, variolam ſaepe unum ex familia obſidere, aliis praeteritis, et familiam unam alteramve invadere, viciniae parcentem; et inde ſporadica et epidemica variola audit.

Sporadica, ſi aëris conditio minus faveat, languet et brevi evaneſcit.

2. Febri epidemicae populariter graſſanti, ſeu haec nervoſa, putrida, vel catàrrhalis ſit, contagio varioloſa ut plurimum ſe ſociare gaudet.

3. Haec contagio res ſubtiliſſima eſt; quamvis aëre circumvehitur, et in pulmones et ſtomachum recipitur,

recipitur, nullo tamen ſenſuum externorum detegitur.

4. Quod ſi contagioni cauſa morbi favet, tamen ſymptomata ejus multa a rebus aliis pendent.

Concitatiores animi affectus, ebrietas, exercitationes immodicae, et forſan plurima alia nobis ignota, multo ſaeviorem morbum reddunt. Hinc fit, ut in una familia, aut vico aut vicinia, variolas variae malignitatis, a peſſimo ad benigniſſimum genus, ſaepe ſpectemus.

Contagio eadem per inſitionem immiſſa, in diverſis corporibus effectus longe diverſos edit.

Ætate tenellis et junioribus amicior morbus, quoniam materiae varioloſae facilior exitus datur.

Foeminis quam viris variolam magis peperciſſe, quippe quia laxiores ſint, et earum pauciores e vivis rapuiſſe, firmiter Sydenhamo perſuaſum fuit. Ejus ſententiae adverſatur Percivallus, qui, ſubducto calculo, hunc morbum foeminis quam viris magis lethiferum invenit.

5. Calore augetur contagionis vis, cujus multa praebuit exempla, in praelectionibus ſuis, clarus Cullenus.

Frigoris et caloris ope, ſuae mirandae facultatis plures aut pauciores puſtulas dandi, laudem

et

et gloriam adepti ſunt Inſitores Suttonienſes.

Peſtis Smyrnam hieme navibus advecta, teſtante celeberrimo Mead, brevi ceſſavit.

Ex obſervatis Cleghornii clari ſenioris, clariſſime liquet, variolas aeſtate multo magis Minorcae incolis lethiferas fuiſſe.

In quibuſdam regionibus borealibus, non niſi poſt viceſimum annum redit variola.

Vel per variolas ipſas, vel per cutis exhalationem, vel per emunctoria naturalia, ut aliquibus placet, materies varioloſa corpore ejicitur. Et, ex his cum antea dictis rite comparatis, videre eſt, cur mites, vel feroces, vel medio modo ſe habeant variolae.

Omnes hae variolae ſpecies, quae numeroſiſſimae ſunt, quae nec proprie malignae nec benignae ſunt, nec omnino confluentes, nec diſtinctae, has omnes medias recte vocare videar. De fermento et aſſimulatione nihil dico.

PROGNOSIS.

PROGNOSIS.

Ex jamjam in hiſtoria obſervatis, de morbi hujuſce mutationibus inopinatis, nullam certam prognoſin, cui fides omnino habenda ſit, dari poſſe, ſatis patet.

In morbis, qui acuti audiunt, nil certe pronunciavit ipſe Hippocrates; ſunt tamen ſymptomata quaedam, quibus innititur haud leve judicium.

Si calor, ſitis, et dolores acuti multum intendantur, in vitae diſcrimen aegrum ducunt. Vomitus violentus, et convulſiones cito ab inſultu morbi atroces, ſunt mortis ſigna, quibus tuto plerumque fidendum eſt.

Si papulae citius ſolito erumpunt, praeſertim ſi numeroſae apparent, et multo magis ſi confluentes ſint, anceps eſt morbi exitus.

Si, poſt eruptionem, nec evaneſcit nec mitigatur febris, in maximo periculo verſatur aeger.

Si veſiculae, pro pure ichore, ſcatent; ſi facies puſtularum onere obſeſſa ſit, et eodem tempore reſpiratio difficilis, et interſtitia puſtula-

rum

rum pallida evadunt, tunc fere aeger in praecipiti eſt.

Maculae numeroſae purpureae, et in nigrorem abeuntes, urina et dejectiones ſanguinolentae, inſignem humorum et univerſi corporis putredinem denotant, nullis fere remediis corrigendam.

Haemorrhagiam ex utero, ore, et naſo, cum frigore et robore fracto, cum tremore artuum, et ſubſultu tendinum, brevi excipit inevitabilis mors.

Si haec ſymptomata, aut eorum bona pars, praeſto ſunt, aeger cito ſe omnibus terrenis abdicaverit curis. E contrario, quando ſymptomata febris ſatis modica ſunt, quando calore et anxietate non multum opprimitur aeger, quando in infantibus antecedunt convulſiones, et ipſa eruptio diſtincta, et puſtulae paucae, praeſertim in facie, ſeſe oſtendunt, quando eruptio non apparet ante finem tertii aut initium quarti diei, aeger in bona ſpe eſt.

Symptomata febris eruptione decedente remiſſa, puſtulae exſurgentes, et ſatis bono pure impletae, interſtitiaque puſtularum rubri coloris, omine fauſto proficiſcuntur.

Diarrhoea et ſalivae fluxus modici evadentes, manuum pedumque tumores ordine procedentes, ſunt ſigna optata. Somnus levis et appetitus redux timores abigunt.

DE

DE VARIOLARUM INSITIONE.

Hic mihi ſe offerunt,

I. Materia varioloſa.

II. Selectio eorum qui operationem hanc ſubire debent.

III. Anni tempeſtas qua optime fit.

IV. Praeparatio.

V. Variolae propagandae modus varii.

I. De materia varioloſa recte inquiritur, quanta et qualis ſit nobis utenda.

1. Ab hodiernis pene omnibus conceditur, inſitivas ſuum genus propagantis veneni indoli minime debere. Multi etenim, ex malignis inquinati, benignis ſunt affecti; et, e contrario, quidam ex benignis infecti, malignis perierunt.

Prudentis erit, ne infectio incuſetur, materiam a ſanguine minime captare, dum febris typus adhuc ignotus vetat aut naturam aut vehementiam ejus praevidere.

Lues venerea, et alii morbi, raro aut nunquam cum variolis inſtillantur.

At, ne vaſis ſanguineis vulneratis periculum augeatur, his intactis manentibus, pus e papulis abſtrahendum eſt; et, ſi fieri poteſt, a homine

quam

quam ſaniſſimo. Quamobrem pus ab infantibus aut junioribus deſumptum jure praeponitur.

Abunde pollet quamprimum concoquitur, et facultatem morbi diſſeminandi diu ſervabit. Nil referre videtur, qua corporis parte abſtractum ſit.

2. Inter morbi eventum, et materiae quantitatem intra corpus introductam, nulla prorſus ſubeſt connexio.

Quibuſdam materiae venenatae larga quantitas introducta eſt; aliis tam exigua ut trutinae examen reſpuerit; at utriſque idem morbus, eadem ſymptomata, idem eventus.

Quantitas modica praeponenda videtur, quae e vulnere haud facile elabitur, neque aegrum aut amicos variolae ſpe vana lactabit.

Infectio varioloſa lapſu temporis langueſcit et extinguitur. An virus diu ſervatum ſymptomata ſaeviora reddit, necne, ſub judice lis eſt.

II. Infantibus variolas inſtillandas nonnulli ſuadent, utpote quibus debile ſeminium, obliti eadam ratione eſſe debile corpus.

Multa quidem peritos inſitores vetant infantibus primis menſibus hunc morbum inducere. Ea enim aetate, os, variolis obſeſſum, (quod fieri poteſt), mammam matris qua ſola nutritur non bene

bene complectitur. Nares porro multum obſtruuntur, interdum clauduntur penitus, ita ut neque ſugere poſſit infans, nec niſi aperto ore ſpiritum trahere. Sunt quoque qui opinantur, motus vitales infantibus languidos eſſe, et vim cordis et arteriarum materiae venenatae expellendae imparem.

Praeterea, exercitationis beneficio magna ex parte innocui carent, neque ſic, prout res poſtulaverint, perſpiratio in iis promoveri poteſt. Irritata eorum viſcera, acida acrimonia, haud parum moleſtiae teneris corporibus faſceſſunt, et diarrhoeam faciunt, quae non raro in dyſenteriam lethalem mutatur. Quin et ex dentitione magna periculi cauſa infantibus impendet.

Dentibus primo in lucem erumpentibus, ſaepiſſime convelluntur.

Inflammatio, inquies, et dolores comitantur. Nunc, precibus ſurdi, reſpuunt infantes medicamentum quodcunque palatum offendit.

Primis menſibus, pauci inficiuntur, et vel arte variolas iis tunc temporis inducere opus perdifficile eſt.

Duodecim infantibus, poſt partum quindecim diebus, inſtillatae ſunt variolae, teſtante clariſſ. Monroio ſeniore, ne unus eorum inquinatus fuit.

Paucos ante tertium menſem variolis extinctos invenit clarus Percivallus, hoc conſilio tabulas mortuorum ſedulo perſcrutatus.

A tertio menſe vero, ad alterum aetatis annum, plurimos hoc mordo occubuiſſe detexit. Tunc nimirum corpus tenerum, et vis vitae parum firma. Partes externae magis cohaerent, cuticula a cute difficile ſeparatur, et muſculis ſubjacentibus arcte connectitur.

Non multo poſt, in ſanis ſaltem, facilius ſupra muſculos movetur cutis. Veneno varioloſo facilior exitus, et ad id expellendum, vis cordis et arteriarum multo major.

A ſecundo ad undecimum annum, videtur intervallum inſitioni maxime opportunum. Nunc corpus libere perſpirat, nec adhuc riget; levi ſtimulo non facile irritantur viſcera, nec obſtructionibus obnoxia ſunt. Conſilio et blanditiis ducitur puer, ut faciat aut ferat quae ad ſanitatem conferunt.

Puellae ea aetate qua primum menſes erumpere ſolent, aut quae chloroſi laborant, peſſimo conſilio huic artificio ſubjiciuntur. Gravidae haudquaquam inſitioni opportunae.

Variolae ſenes raro aggrediuntur. Eorum multos, vel in matris utero morbum paſſos, vel

eum

eum tam levem impetum in eos fuiſſe, ut ſenſibus ſe ſubtraheret, haud abſimile videtur. Nunc rigent fibrae, motuſque vitales languent. Hodie vero aetatis multo minus quam olim habetur ratio.

In India Occidentali, omnibus vitae ſtadiis, a primis diebus ad annum ſeptuageſimum, morbum inſtillant, et eventu optato.

Multas reddit rationes celeberrimus Dimſdale, quare ante annum ſecundum periculoſa ſit inſitio; ſed his addit, nullam ſibi cauſam viſam eſſe quare infantes ſani cujuſcunque aetatis ab inſitione amoveantur, et multos homines annos ſeptuaginta natos morbum impune ſuſtinuiſſe, obſervat.

Quod ad ſalutem variolas ſubituri ſpectat, primi inſitores multo magis anxie, quam recentiores, inſpiciebant; morbis cutis, ſcrophula, viſceribus obſtructis, &c. laborantes ab inſitione arcebant.

A talibus variolas inſitivas impune ferri, dilucide manifeſtat praxis hodierna. Et, quod mirum eſt, talem antipathiam ſive diſſenſum inter iſtas et morbos nonnullos, praeſertim intermittentes, obtinere, ut, variolis accedentibus, vel omnino evaneſcerent, vel ſilerent paroxyſmi.

Epileptici

Epileptici ſalivatione et lue venerea exhauſti, cachectici, ſtrumis affecti, paralytici, &c. hunc morbum impune tulerunt. Minime denegandum vero, juniores et ſanos magis inſitioni opportunos videri.

III. Vere et autumno, alias anni tempeſtates minus idoneas exiſtimantes, opus perficiebant inſitores primi. Tunc invaluit opinio, humores detentos conſtrictione cutis hieme exitum non habere, et eoſdem in aeſtate in putredinem ruere.

Hinc diatheſin phlogiſticam unius tempeſtatis, et putredinem alterius, caute vitabant. Revera, omnibus anni tempeſtatibus ſua ſunt commoda et incommoda. Hiems perſpirationem impedit; at infectioni et putredini fortiter obſtat. Ver, etſi cutis eruptionibus obnoxium, tamen dat cutem mollem, et exhalationem per cutem copioſiorem; jam reviviſcente natura novum adipiſcuntur vigorem homines. Æſtas, ſi calorem auget, ſolida tamen laxiora praebet.

Dum centeſimus quiſque tantum Carolinae ex inſitiis occubuit, quintus quiſque ex naturalibus fatis conceſſit. Si autumnus bilis exceſſui opportunus ſit, fructus gratiſſimos acidos et aceſcentes ſuggerit; ſic provida natura morbis autumni

remedia

remedia parat. ‘ Nullis hominum cogentibus ip-
‘ ſae ſponte ſua veniunt.’

Morbo aliquo populariter graſſante, variolae minime inſerendae, ne eidem ſeſe jungant, vel pejoris forte morbi formam induant.

Ver et autumnus a claro Schultz praeponuntur, etſi fatetur, ſe Doctorem Archer obſervaſſe, omnibus anni tempeſtatibus, nullo eventus diſcrimine inoculantem.

Dimſdale quoque inſitionem omni anni tempeſtate ſatis tutam opinatur, ſi modo aegri recte regantur.

IV. Regimen frigidum a Rhaze et Sydenhamo, et optimis qui de variolis ſcripſerunt auctoribus, in morbo naturali laudatum, bonae praeparationis haud exigua pars eſt. Nunc, plethoricis praeſertim, lautus vel multus cibus et potus valens caute vitandi. Nutrices, quae infantes arte inficiendos alunt, iiſdem regulis morem gerere oportet.

Infantum alvi, morboſa colluvie ſi qua aderit, caute purgentur. Inteſtina eorum ut plurimum vermibus hoſpitium praebent, qui catharticis idoneis facile expelluntur. Æthiops mineralis, aut mercurius dulcis, ſi parvis doſibus propinentur, huic ſcopo optime inſervient. Pulvis ſtanni, et pulvis rhei, multum laudantur.

Secretiones,

Secretiones, et prae omnibus perſpiratio, emeticis optime promoventur. Hinc etiam bilis fluxus, quae maximi momenti eſt, copioſior fit.

Si plethora ſubfuerit, ſanguis mittendus. A ſalſamentis quoque, condimentiſque omnibus, et victu lautiore, et liquoribus generoſis, abſtineant. Frugibus, et lacte, et omni tenui materia, veſcantur neceſſe eſt. Nec ſinit tempus, nec occaſio poſtulat, ut ea omnia percurram quae ad varias dietae ſpecies pertinent.

Ab ea, quae aliis morbis acutis convenit, parum diſcrepat. Febrem auget exercitatio valida, et ideo ante inſitionem, per aliquot dies, caute prohibenda.

Fibrarum compage vegetiore inſtructis, forſan juſtis intervallis propinari debent mercuralia, quae diebus intercurrentibus ſale Glauberi et carthartico amaro expurgari poſſunt. Etſi mercurius variolae antidotum haudquaquam eſſe videtur; tamen, in corporibus validis ſaltem, ſubſidium ad faciliorem morbi decurſum a multis creditur.

Oculi cancrorum, tartarus emeticus, et ſulphur antimonii auratum, a quibuſdam eventu optato, jalappa et cremor tartari, mercurio miſti, et exitu felice, ab aliis praeſcribuntur.

Horum

Horum medicamentorum incipiat uſus paulo ante et ſtatim poſt inſitionem; forſan ſanis et robuſtis pauca medicamenta neceſſaria erunt.

Decedentibus menſibus (ſi ea aetate foemina eſt qua menſes fluunt) ſtatim inſeri debet venenum, ut, ante menſium reditum, curſum perficiat morbus.

Solidis laxatis, et ſanguini ſoluto, omnino incommodus mercurius videtur. Victus lautior, et potus valentior debilibus concedendi, quibus tonica forſan addi debent.

Regimen et medicamenta, cuique accommodata, judicio medicorum caute trutinanda.

V. Variolas inſerendi methodus variae excogitatae ſunt.

Inſitiones crucem imitantes inſitoribus quibuſdam factae ſunt.

Emptio variolarum diu Germanis familaris fuit. His ſucceſſit modus efficacior et ſimplicior, nempe inciſio alterutro brachio facta, ad deltoidis tendinis et brachiaei interni concurſum, ubi fontanellae fieri ſolent. Inciſiones binis cruribus itidem factae, ut miaſmatis doſis ſatis magna inſtilletur; ſed has foeda ulcera ſaepe ſequebantur, quae curationem difficillime admiſerunt.

Praeterea, ſi veneni quantitas quam minima ſufficiat, cui bono dolor excitatur?

Apud

Apud Sinenſes mos erat, per nares inficere, quo modus periculoſior extat nullus. Nonnulli, ut inciſionis formidinem tollant, veſicantium ope morbum impertierunt.

Annis abhinc non multis, medentes noſtri filum contagione imbutum, per cuticulam acu apertam, pertrahebant, quam, ut methodum magis elegantem, et minorem dolorem facientem, tunc temporis aeſtimabant. Quandocunque vero filis utimur, bene ſiccentur caute proſpiciendum eſt; quoniam ex filis pure varioloſo imbutis, et madidis et putridis factis, multa mala oriuntur.

Scalpellum pure recente imbutum, et inciſione leviſſima ſub cuticulam inductum, et ibi deterſum, tanquam methodum contagionem optime diſſeminandi, adhibent uſitatius inſitores hodierni.

Vaſa minima ſub cuticulam jacentia ſola dividuntur. Ita initia hujus inventi praeclari illiteratis debentur; at operandi modus ab hodiernis multum provectus. Non eſt quod aliquod de inſitionis commodis addam; curſus enim ejus eſt plerumque brevis et tutus, et vultus ſtat intemeratus honos. Scopo ſatisfacturus, pro inſtituti ratione, reſtat ut ad medelam jam progrediar.

METHODUS

METHODUS MEDENDI.

Quoniam variolae naturales benignae communes inſitivas referunt, et quoniam inſitivae ſaeviores malignis haud abſimiles ſunt, eadem erit utriuſque methodus medendi.

In febre quae variolam comitatur, non ſecus ac in aliis, vel a nimia cordis arteriarumque actione, vel a debilitate, vel a putrida humorum corruptione, varium periculum metuendum eſt; et his igitur remedia varia adhiberi oportet.

Eſt praeterea in hoc morbo opus non levis momenti dolores a veneno varioloſo, cutem ulcerante, ſopire.

I. In ſpecie benigniſſima aeger (ſi eum aegrum vocare fas ſit) a liquoribus generoſis, niſi multum dilutis, a cibo animali lautiore aut nimio, conſuetudinis ratione prudenter habita, abſtinere debet, et ſic regimini antiphlogiſtico attentus, ope medica parum egebit, cum natura ſibi ſufficiat ipſa.

Attamen a medicis in conſilium vocatis longe abſit minima ſymptomata negligere, quoniam, in

ipſo ſalutis portu, mortem inferre queant, et aliquando ſua lenitate inſidioſa fiunt.

II. Febris primariae ſymptomata levare quam primum conandum eſt, et ad eruptionem ſemper proſpiciendum.

III. Calor auctus, pulſus pleni, validi, et frequentes, capitis dolor, ſecundum aegri aetatem et temperamentum, ipſorumque ſymptomatum vehementiam, ſanguinis detractionem poſtulant. Et haec vel generalis vel topica fieri poteſt. Ad inflammationem amovendam, cutis tenſionem et ſpaſmum reſolvendum, et eruptionem promovendam, nullo remedio laboranti naturae promptius ſuccurritur.

IV. Emeticorum, et prae omnibus tartari emetici, magnae laudes.

His, praecordia, anguſtia et oppreſſione quae a congeſtionibus oriuntur, optime levantur. In partes corporis externas praeſertim, aequabiliter propellunt emetica, partium internarum inſigni levamine. Spaſmum vaſorum cutis in ſuperficie reſolvunt, ita ut, profluente ſudore, materiae venenatae exitus praebeatur.

Eodem tempore praecordiorum dolores ſopiuntur, et alvus ducitur, praeſertim ſi tartarus emeticus parvis doſibus propinetur.

V.

V. Propter alvi duritiam remediis laxantibus opus eſt, quibus alvus leniter ducatur, et quicquid morboſi in primis viis fuerit expurgetur.

Ex decocto tamarindorum cum ſenna, ſalibus catharticis et his cognatis, parantur talia. Purgantia blanda ſola, et tempeſtive propinanda, ne funeſtum alvi profluvium excitetur.

Salis Epſomenſis uncia diverſis hauſtibus de die abſumpta, ad dejectiones expediendas et tormina ſedanda multum confert.

VI. Ex balneo calido pedibus applicato, multum boni reportat aeger. Nec ratio obſcura; quoniam humorum, ad has partes ducendorum magna vi pollet, parteſque ipſas ad materiam venenatam facilius transfundendas aptiores reddit.

Morbo maligno, ubi facies variolis magis oneratur, pedilivium aegrum cephalalgia levat; forſan balneum calidum, toti corpori applicatum, morbum mitiorem reddet.

Ad ariditatem cutis et tenſionem quibus ſtipatur inflammatio aut amovendam aut minuendam, et ſanguinem diluendum, forte aliquid prodeſt balneum. Frequenti fotu ventriculi dolor multum ſopitur, et quies et ſomnus multum deſiderati ex hoc remedio ut plurimum ſequuntur.

VII. Nunc hauſtus refrigerantes, potiſſimum aceſ-

ceſcentes, quorum ubique copia datur, ad ſedandam ingentem ſitim, aegri vehementer appetunt.

Ex acido vegetabili, ſive per fermentationem, ſive ex fructibus acidis et dulcibus comparato, ut et acido minerali, interdum ſatis commode confici poſſunt. Spiritus nitri, ſyrupo violarum nuptus et multum dilutus, anginam ex variolis ortam ſaepe ſuperavit; et ſi quibuſdam celeberrimis fides adhibenda ſit, multos ex orci faucibus eripuit. Nec mirum; nam urinam et materiae perſpirabilis exhalationem per cutem multum auget, caloremque temperat, et putredini obſtat.

Acidum vitriolicum largius dilutum, ſuccus limonum, &c. eidem ſcopo ſatis reſpondent. Lac ebutyratum, ſerum lactis, hydrogala, et cereviſia tenuis, prout aeger appetiverit, tuto neque fruſtra hauriuntur. Aquam ipſam frigidam libere epotam multi laudant, ſcilicet, qua vix datur ad diluendum corporis calorem temperandumque efficacior hauſtus, aut aegrotanti ipſi gratior. Diluentia dicta aut ex aqua pura, aut ex rebus quorum pars maxima aqua eſt, clare conſtant. His corporum noſtrorum calor, et inde vis morbi ſeptica, multum minuitur. Inde pulſus minus frequens et plenus fit, et perſpiratio augetur.

VIII. Frigus non modo potionis frigidae, ſed et

aëris

aëris frigidi forma, corporibus noſtris admoveri poteſt.

Varioloſos foras evectos, et aëri puro et frigido expoſitos, inſigniter refectos vidi, qui in cubiculum reduces gratos et ſalubres iſtos effectos, brevi deletos, non abs re dolebant.

An fermenti poteſtatem, humores in ſuam naturam convertendi minuendo, an inflammationem ſedando, an vi morbi ſepticae, ut Alexipharmicon, obſtando, an quocunque alio modo effectus ſuos frigus edat, parum conſtat, neque multum refert. In cubiculo ſpatioſo (et ſi poſſibile ſit) altius ſito, aegrum cubare, et aërem frigidum et ſuavem ſpirare oportet. Si ad corpus ſuſtinendum membra ſufficiant, aeger ſaepe foras ambulare debet, ut plurimum aëra purum et ſalubrem hauriat, qui non modo vitae pabulum maxime neceſſarium extat, ſed in multis morbis optimum remedium.

An gelu et nivi tuta ſit varioloſorum libera expoſitio, adhuc dubito. Hoc ſaltem patet, frigus intenſum multos ſuſtinuiſſe magno commodo, quod ſanos ad mortis januas perduxiſſet.

Effluvia putrida copioſe diffluentia diſſipat aër, et diatheſi phlogiſticae fortiter obſtat.

Gradum

Gradum ultimum frigoris, cui variolas ſuſtinens tute exponi poteſt, medicorum nemo, quoad ſcio, adhuc accurate definivit.

Regiminis antiphlogiſtici ad ſummum evecti tuſſim pediſſequam experti ſunt nonnulli, cujus aeſtas et dieta lactea fuere remedia.

IX. Omnia corpore excreta quamprimum amovenda ſunt, nec cubiculo, quo paulo ante aliquis eodem laboraverit morbo, detinendus aeger.

Cubiculi feneſtrae, et oſtia ſaepe, praeſertim mane et veſpere, aperienda; quam pauciſſimis etiam ex familiaribus aditus in cubiculum aegri concedatur, et ipſe a colloquio, quantum fieri poteſt, abſtineat.

Inſolita ſtragula nulla imponantur, lintea veſte tegatur varioloſus, quae quotidie, vel ſaepius, ſi facultas fuerit, mutari debet; morbo maligno pavimentum et ſtragula aceto conſpergantur.

X. Alvi aſtrictae incommodum frequentibus lotionibus facile amovetur.

Regiminis antiphlogiſtici fautores primi, eruptioni optime conſulentes, ut ipſis viſum eſt, hoc remedium prohibebant. Alvi autem duritie morbum ingraveſcere, et puſtularum eruptionem, diarrhoea ſubſtante, minime impediri, ſuadent et ratio et experientia.

In

In convulſionibus quoque multum valent clyſmata, praeſertim ſi opium ſimul per os datum fuerit.

XI. Ex mercurio et antimonio, vel ſingulis, vel ſimul junctis, vel denique cum aliis medicamentis mixtis, multi, ut fertur, aegri haud parum fructus perceperunt. Sed vana prorſus ſpe quidam, neque ſane parvi nominis, auctores, (inter quos Boerhaavius ipſe primus recenſendus eſt), ſemet lactabant, antidotum contra variolas, ex iis medicamentis quandoque comparatum iri, quo diſpoſitio ad hunc morbum, qualiſcunque demum fuerit, penitus corrigeretur.

Regimen antiphlogiſticum, et mercurii uſus, quicquid ex theoria vana nonnulli garriunt, recte conjunguntur; raro enim talis conjunctio nocet; et, ſi forte aliquid mali a mercurio oriatur, veluti tuſſicula, aut inflammatio levis faucium, iſtiuſmodi incommoda brevi evaneſcunt. De uſu autem mercurii, aliorumque quae tantum jactantur medicamentorum, eorumque quantitatibus, et tempore, et intervallis adhibendi, medicum in ſingulis exemplis a temperamento et ſtatu aegri judicare oportet: Fieri enim non poteſt, ut idem omnibus conveniat remedium. Talis eſt, febre durante, validos recte tractandi modus.

At

At debilibus non raro inſeruntur variolae; et naturales tales ſaepe adoriuntur. His mercurius potius eſſet noxae, et vel validiſſimis, quorum ſub primum morbi impetum, vires fractae fuerint. Quae vim vitae ſuſtentant in hoc ſtadio remedio ſunt. Variolae vel initio, febre nervoſa aliquando ſtipantur, quae paulo poſt formam putridam induit. Tunc mercurius aut aegrum omnino e vivis raperet, aut ſymptomatis diris eum ſubjiceret.

Phthiſin pulmonalem ex catharticis fortibus ortam, notavit clarus Baker. Se quoque certiorem de aliis exemplis factum fuiſſe memorat, ubi dirae ex tali methodo medendi (potius necandi) ortae ſunt ſequelae.

XII. Proximum medendi conſilium eſt vim vitae, ſeu vires aegri, alere et ſuſtinere.

Inter cardiaca eminet vinum. Magna urgente debilitate poſt aliquot dies, in auxilium vocanda ſunt veſicatoria; at minime primis diebus morbi, niſi ſymptomata ſaeviora ea requirunt.

Veſicatoria in omni ſpecie, et variolarum ſtadio (prius ſanguine miſſo) ſe adhibuiſſe teſtatur Cloſſius; at ejus methodum pauci ſunt ſecuti.

XIII. Eruptione finita, quae ſecundo morbi ſtadio fit, papulae rariores et ſymptomata febris primariae

primariae inſigniter levata, vix ulla medicamenta poſtulant.

Regimen antiphlogiſticum et aëris frigidi uſus modicus, ne nunc negligenda. E contrario, ſymptomatis inflammatoriis adhuc vigentibus, puſtulis numeroſis et confluentibus, eodem modo quo primo ſtadio, ſecundo etiam tractandi ſunt aegri.

XIV. Fotu et balneo tepido cruribus, vel univerſo corpori applicato, praeſertim in robuſtis, nil majus confert.

Alvi aſtrictioni clyſteribus occurrendum. Pulſus validi, duri, et frequentes, cutis dura et arida, ſanguinis detractionem poſtulant.

XV. Sanguis vero parca manu educendus, quoniam ubicunque febris primariae ſymptomata eruptione non aut evaneſcunt, aut multum miteſcunt, pediſſequam plerumque ſe praebet debilitas immedicabilis. Mercurius, nunc caute, ſi omnino propinandus.

Purgantia leniora, et emetica, ut in primo ſtadio, libere adhibenda ; aër quoque frigidus in auxilium vocandus. Munditiae, quantum fieri poteſt, colantur ; mutentur ſaepe corporis et lecti ſtragula et lintea. Aër purus in cubiculum admittatur, et aeger ipſe, ſi vires ſinant, jovi pleno frigidoque exponatur.

Aër vapores venenatos diſſipabit, aegrum anhelantem ſuaviter reficiet, cutem aridam refrigerabit, et viribus, nobis forſan nondum notis, veneni varioloſi vires franget.

XVI. Si die quinto dolor, vigiliae, inquies magnopere urgent, opium, dulce lenimen doloris, aegro propinandum, et inde ad quietem componetur. Ubi vires reficiendae ſunt, diarrhoea compeſcenda, puſtulae collapſae erigendae iterum, ob omnibus conceſſum eſt, opium libere adhibendum.

Poſt plethoram et diſpoſitionem ad inflammationem ſublatas, et vaſa laxata, non modo pulchros edit effectus opium, ſed mira operatur.

Venenum varioloſum intus oberrans, ad ſuperficiem propellit, neque in convulſionibus celebrius extat remedium: Quoniam vero ſecretiones fere omnes, et excretiones praeſertim alvi reprimit, tanta imprimis copia adhibitum, quanta hic opus eſt, ſuis incommodis in hoc morbo non carebit; et igitur clyſteribus ex aqua tepida, ex aqua cum lacte et ſaccharo et ſale Glauberi, opus erit ad ducendam alvum.

XVII. At alia longe morbi facies ſe non raro oſtendit. Puſtulae nec bono pure implentur, nec in juſtam molem gradatim exſurgunt.

Sed,

Sed, pro puſtulis, veſiculae parvae, planae, et confluentes, liquore ſeroſo et ichore impletae, cutem occupant. Sanguis diſſolutus non raro cum ipſa urina defluit, vel ſub cute effunditur, vel in variolas ipſas tranſit.

Quando faciei, pedum, et manuum tumores non ſe mutuo excipiunt, et eruptio ſubito repellitur, tunc metaſtaſis lethalis materiae venenatae, ad organa nobiliora, quam ad cutem natura propellere ſolet, magnopere metuenda.

Salivae ſuppreſſus fluxus emeticis non raro reſtituitur.

Partibus extremis nonnulli ſuadent veſicatoria ab initio morbi imponi, quo humores naturales earum partium ſuo ordine certius promoveantur.

Emetica quoque, tum ventriculum evacuando, tum ſalivae fluxum reſtituendo, tum ſudorem promovendo, ſaepe profunt.

Cathartica quoque, et diuretica, alvum et urinam movendo, multum proficiunt.

XVIII. Acidis in hoc morbo nullum praeſtantius invenitur remedium. In putredine coercenda, et inflammatione domanda, merito maximas ſibi vindicavit laudes acidum vitriolicum.

XXI. In confluentibus et malignis, ad corticem Peruvianum, (hoc Dei mortalibus aegris inſigne donum),

donum), veluti ad ſacram anchoram confugiunt medici.

Quomodo cortex, an ſuppurationem expediendo, ſuos ſalutiferos edat effectus, non bene conſtat. Sunt qui opinantur, tonum vaſorum reſtituendo, et inde gangraenae periculum ſummovendo, corticem operari.

Hinc, tono vaſorum nimio exiſtente, ut in diſcreta variola ſaepe accidit, cortex nocere poteſt.

In ſanguine ſoluto et putreſcente, et ubi gangraenae periculum eſt, nil cortice praeſtantius extat.

A varioloſo adulto integra uncia, viginti quatuor horarum ſpatio, devorata eſt, et cum ſucceſſu optimo.

Continuari debet cortex, in talibus exemplis, donec putrida corruptio penitus ſublata fuerit.

XX. Cum cortice, vinum libere ſumi debet. Obſervatur enim, ſaepius vinum febricitanti, et multum debilitato conceſſum, non ſolum vires mirum in modum reficere, ſed pulſuum frequentiam brevi temperare, nimirum, quae ſaepe debili cordis arteriarumque actione pendeat, ſic contractionis debilitatem ſuae actionis frequentia compenſare, conantium.

XXI.

XXI. Camphora acidis ſociata a multis concelebratur. Vim nervoſam excitare, putredinem coercere, et venenum varioloſum ad cutem depellere, a multis creditur. Suppurantibus puſtulis, cutis dolentiſſima et vigiliae continuae anodyna poſtulant. At cum cautelis (XVI.) memoratis opiata adhibenda.

Alvi aſtrictio et emeticis et lotionibus amovenda eſt.

XXII. Veſicantia, principium vitale in debilibus ſtimulando, et per ulcerata loca pravos humores evacuando, mira praeſtare dicuntur.

Medicorum multi veſicantia brachiis et cruribus imponi jubent, etiam ab initio morbi, quo melius corpus, pravorum humorum onere liberatum, ad morbum debellandum valeat.

Humores qui veſicantibus varioloſorum ejiciuntur pravae indolis ex eo videntur, quod copioſius fluunt, et eorum ulcera multo difficilius curationem admittunt, quam in aliis morbis.

Veſicantibus vel inter ſcapulas, ſi pulmones afficiuntur, vel parti cuicunque ubi neceſſaria videntur, rite admotis. Diarrhoea et humores glandularum, ſub finem morbi, ſaepe aegrum infeſtantes, et plurima alia dira ſymp-

tomata,

tomata, aut multum mitigantur, aut, ut quibuſdam placet, omnino praeveniuntur. Veſicatoria, ad externas partes humores alliciendo, auxilium valde neceſſarium nonnunquam tuliſſe, nullus dubito.

XXIII. Oxymel aqua tepida dilutum per os et nares injiciunt quidam medici, magno aegrorum levamine et ſolatio.

XXIV. Ad ultimum morbi ſtadium, quod eſt febris ſecundariae, nunc perventum eſt. An ex pure in ſanguinem redeunte, an ex materiae venenatae ſeparatione imperfecta, an ex viſcerum abdominalium et tubi alimentarii putrida colluvie accenditur febris ſecundaria, emetica certe haud parum pollicentur auxilii. Prius autem quam haec adhibeantur, ſanguinem mittere aliquando convenit, ne debilitas et putredo cito ſuperveniant periculum eſt; et igitur ſanguis caute mittendus, ne vires naturae nimis frangantur.

Regimen antiphlogiſticum ſupra relatum continuandum eſt, vel, ſi neglectum aliquo tempore fuerit, integrandum.

In febre ſecundaria, putrida, et maligna, aër frigidus, acida, et cortex, et vinum, caeteris medicamentis palmam praeripiunt.

XXV.

XXV. Ex balneo tepido foliorum et florum chamaemeli parato, butyri lactis quantitate debita permiſto, effectus feliciſſimos obſervavit clarus Percivallus. Hinc ſordibus purgatur cutis, puſtulae emolliuntur, et foraminibus cutis laxatis reficitur aeger.

XXVI. Si quando actio devorandi, inflammatis faucibus, aut ſalivæ admodum viſcidae ſecretio quodammodo impeditur, oportet os ſedulo obſtergere liquoribus emollientibus; neque alienum eſt, veſicantia faucibus externis admovere.

A morbis malignis, pertinacibus, et longe perſtantibus, ope variolarum liberati ſunt multi.

At, e contrario, eventu infeliciore haud raro convaleſcentes a variolis, plurimi morbi invadunt. De his inſtituti ratio vetat tractare.

Fauces exulceratae aqua tepida cum lacte lavandae; et, ne puſtularum pruritu provocatus cutem evellat aeger, omnino cavendum eſt.

Purgantia leniora bis terve poſt morbi deceſſum repeti, et convaleſcentes ad cibum lautiorem, et liquores generoſos paulatim redire, omnino neceſſe eſt. Si poſt morbum valde debiles relinquuntur, dieta primo lactea, deinde, ut vires ferant, et res poſtulant, nonnihil lautior; et aër purus

rus et ſerenus, et occupationes jucundae, et cortex Peruvianus interdum, et coelum mitius, et itinera, et navigationes, optima videntur remedia.

FINIS.